

Darko Kristović, Darko Breitenfeld, Ivan Šimunec,
Dubravka Bočkor, Branimir Krištofić, Marko Žepić

Životne sudbine, patnje i bolesti velikih violinista – skladatelja

Mnogi skladatelji su bili oduvijek i dobri, katkad i veliki solisti na određenim instrumentima, kojima su posvetili važan dio svojega stvaralaštva, u obliku skladbi za to glazbalo samo ili u povezanosti s drugim glazbalima, odnosno orkestrom. U daljoj prošlosti bili su to često puhači, pjevači – najčešće crkvene glazbe, te čembalisti, odnosno orguljaši, a uskoro i violinisti i drugi gudači. Kasnije su tome pridruženi pijanisti – glasovirači i drugi solisti. Moramo napomenuti da su skladatelji bili vrlo često dirigenti, a još češće glazbeni pedagozi. Međutim, treba biti svjestan da je bilo, ima i bit će mnogo glazbenika koji su bili izvrsni organizatori, menadžeri, pisci i teoretičari. Ima i kombinacija s drugim zvanjima (liječnici, pravnici, inženjeri, svećenici itd.). Od violinista napominjemo da postoji niz baroknih skladatelja, ali i iz drugih razdoblja, kao npr. iz područja operete. Držat ćemo se uglavnom abecednoga slijeda.

JOHANN SEBASTIAN BACH, njemački skladatelj, orguljaš, ali i violinist, iako manje poznat po tome. Bio je također dubok filozof i kršćanski vjernik. Nijedan glazbenik prije 19. stoljeća nema tako intenzivno i iscrpno proučen život i djelatnost kao Bach.

Bachova je snaga bila u onom osjećaju težnje da sve što doživi ostvari u glazbi. Bio je osjećajan, dobar otac i dobar kršćanin, pouzdan čuvar svojega posla i doma, oštrouman misli-

lac i kritičar negativnih pojava. Iskreno religiozan, Bach podređuje religioznom osjećanju i religioznoj dogmi svoju glazbenu misao, ali se istovremeno potpuno predaje radosti umjetničkog stvaralaštva i slobode. Bio je čovjek snažna i velika duha, gledajući daleko ispred sebe i svojega vremena, a u svim svojim djelima je ostvarivao nepobitnu životnu istinu da je život neprekidna borba. Prve upute u sviranju violine dao mu je otac Johann Ambrosius. Godine 1703. stupio je u službu weimarskog vojvode Johanna Ernsta, kao dvorski violinist. Od glazbenog opusa za violinu sklada ponajviše sonate, odnosno suite te koncerte za violinu. Zadnjih pet godina svojih šezdesetih godina je i zbog slabovidnosti, a i skleroze manje skladao. Neuspješno operiran, umro je gotovo slijep, nakon moždanog udara zakomplicirana upalom pluća.

MAX BRUCH, njemački romantičarski skladatelj i violinist. Poznat je po svoja tri koncerta za violinu i orkestar. Napisao je više od 200 skladbi.

ARCANGELO CORELLI, talijanski skladatelj i violinist. Bio je skroman čovjek, jednostavna značaja, svjestan svojih granica i svojih sposobnosti. Osnivač je znamenite rimske violinske škole, dajući čvrste temelje stilu i tehnicu sviranja.

Najpoznatiji je po svojim trio sonatama, violinskim solo sonatama i *concerto grossima*. Njegova djela za violinu su uzori koje u tom stilu dotada nitko nije nadmašio. U svojim djelima iskazuje se kao vrstan poznavatelj violine, u njegovo doba već potpuno razvijena virtuoznog instrumenta. Bio je također nadaleko poznat violinski pedagog te je imao velik broj svojih učenika koji su nastavili njegovu tradiciju. Corellijev stil možemo pronaći i u djelima J. S. Bacha, G. F. Händela i brojnih Talijana. Prerano je umro, sa šezdesetak godina, od upale pluća, a pokopan je u rimskom Panteonu.

CARL DITTERS VON DITTERSDORF, austrijski skladatelj i violinist. Već je u ranim dječaćkim godinama naučio svirati violinu. Iz bogata glazbenog opusa možemo izdvojiti velik broj simfonija, koncerata za violinu i orkestar te gudačkih kvarteta.

Potkraj života, prikovan uz krevet, diktirao je svoju autobiografiju punu zanimljivih podataka. Sa šezdeset godina je umro, od posljedica dijabetesa i alkoholizma.

GEORGE ENESCU, rumunjski skladatelj i violinist. Smatra se najznačajnijim rumunjskim glazbenim umjetnikom prve polovice 20. stoljeća.

Kao violinist posebno se isticao izvedbom Bachovih djela. U dobi od 74 godine je umro, od moždanog udara i kroničnoga srčanoga zatajenja.

IVAN MANE JARNOVIĆ, veliki hrvatski violinist, skladatelj i svjetski putnik. Malo se zna o njegovu djetinjstvu i mladosti. Nagađa se da je rođen na brodu između Dubrovnika i Palerma (zna se da je kršten u Palermu). Sin je putujućeg umjetnika Ivana Marije Jarnovića i Marije de Marchi. Bio je učenik talijanskog violinista i skladatelja Antonija Lollija.

Kao student, divio se Josephu Haydnu, kojega je upoznao u Londonu 1790. te nastupao s njime. S velikim uspjehom održao je koncerte u Parizu 1773. godine i kasnijih godina.

Bio je prvi violinist u orkestru prestolonasljednika Friedricha Wilhelma u Berlinu od 1779. do 1781. Nastupao je i u Dresdenu, Beču, Varšavi, Sankt Peterburgu, Stockholmu, zatim od 1790. do 1796. u Londonu, pa u Hamburgu, a na kraju se preselio u Sankt Peterburg, 1802., gdje je prethodno tri godine bio prvi violinist u orkestru carice Katarine II. Velike. Skladao je 22 violinska koncerta, šest gudačkih kvarteta, sonata i dueta za violinu.

Jarnovićev učenik bio je skladatelj i violinist George Bridgetower. G. Desnoisterres napisao je roman o njegovu životu, pod nazivom *Jarnowick*, koji je objavljen u Parizu 1844. godine. P. Smith uvrstio ga je u kolekciji *Scene iz života umjetnika* iste, 1844. godine. Dok je njegova biografija dobro poznata, njegova djela nisu još temeljito proučena. Sačuvane su skladbe za violinu te osobito poznati violinski koncerti. Umro je naglo, od moždanog udara, sa 65 godina.

FRITZ KREISLER, svjetski poznat austrijski violinist, skladatelj i liječnik. Smatra se jednim od najvećih violinista svih vremena.

Od 12. godine je na turnejama po svijetu kao violinski virtuoz. Pisao je veoma briljantne skladbe za violinu. Bolovao je od niza bolesti, a umro od srčanog udara, u dubokoj starosti od 87 godina.

JOSEF LANNER, austrijski skladatelj i vrli violinist. Najpoznatiji je kao jedan od najranijih bečkih skladatelja u reformi valcera.

Bio je sklon opijanju, živio nesređenim životom, a umro daleko prerano, u 42. godini, od tifusa.

FERENCZ LEHAR, poznati austrijsko-mađarski operetni skladatelj, violinist i dirigent. Njegove operete, osobito *Zemlja smješka*, bogate su melodijama s dominacijom valcera.

Već je s 12 godina svirao violinu u orkestru, a završivši Praški konzervatorij, potpuno joj se posvetio. Umro je od malignog tumora, u dobi od 78 godina.

THOMAS LINLEY ML., vrlo nadaren engleski violinist i skladatelj, sa solističkim virtuosnim nastupima na turnejama.

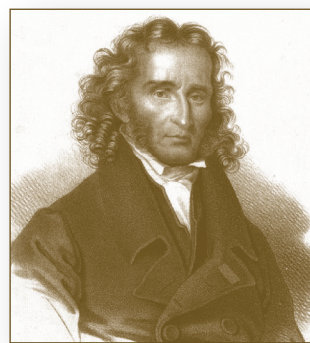
Poznat je kao »engleski Mozart«. Mnogo je obećavao, ali se neočekivano utopio na jednom izletu čamcem, s 23 godine.

CLAUDIO MONTEVERDI, talijanski barokni skladatelj i violinist. Djelovao je diljem Italije kao dvorski violinist. Smatramo ga prvim velikim opernim skladateljem.

Također je jedan od prvih skladatelja koji pridaje veliku

važnost gudačkim instrumentima, osobito violini. U njegovo vrijeme polako blijedi religiozni pogled na svijet, što se u glazbi očituje u postupnu opadanju objektivizma srednjovjekovne glazbe, koja polako prerasta u nove stilske oblike. Umro je u dobi od 76 godina, od upale pluća zadobivene na jednom putovanju. Bilo je to doba kužnih pošasti, od kojih mu je velik dio obitelji smrtno stradao.

NICCOLO PAGANINI, talijanski skladatelj i violinist, malen, neotporan, ali bjesomučan »vražićak«, vrlo bolehljiv. Svoj je stil i vještinu razvio zahvaljujući ne samo glazbenom talentu, nego i upornosti, izdržljivosti i snažnoj individualnosti.

Kao violinskoga virtuozu apsolutna sluha te demonškoga nastupa i sugestivnosti, smatramo ga u povijesti glazbe kao jedinstvenu i nedostižnu pojavu. Svirajući violinu, stvarao je nove zvučne boje i pridonosio eleganciji sviranja. Njegova djela, posvećena najviše violini, djela su virtuosne tehnike, sa svim osobinama njegova izvođačkog stila. Bolovao je

od siflisa i osobito teško od tuberkuloze te je u svojim šezdesetim godinama umro u jakim bolovima. Imao je Marfanov sindrom te velike, dugoprste rukama i pretjerano gibljive zglobove, što je djelomično pogodovalo njegovoj virtuoznosti (također su od iste bolesti vjerojatno bolovali i Liszt te Rahmanjinov).

PABLO DE SARASATE, velik španjolski violinist i skladatelj romantizma. Virtuozna tehnika, plemenitost tona i temperament bile su njegove odlike sviranja.

Koncertirao je po cijelom svijetu. Napisao je brojna djela za violinu i orkestar te violinu i glasovir, a posebno je ostao zapamćen po svojim ciganskim napjevima. Umro je neočekivano, u dobi od 64 godine, od bronhitisa s upalom pluća.

LOUIS SPOHR, poznat njemački violinist i skladatelj. Pripadnik je romantičarske škole. Vrlo rano se posvetio violini i s 15 godina postao dvorski komorni glazbenik.

Koncertirajući na turnejama diljem Europe, smatran je jednim od najvećih violinista po-

četkom 19. stoljeća. Poznat je osobito po svojim violinskim koncertima (18), operama (10), simfonijama (10) a napisao je i izvrsnu školu za violinu. Pred kraj života dolazi do loma lijeve ruke, što mu je unazadilo karijeru virtuozu. Umro je sa 73 godine, od kronične bolesti s otprije teško oštećenim sluhom.

JOHANN STRAUSS ML., velik austrijski operetni skladatelj, proslavljen »kralj valcera«, bio je i poznat violinist, kao i njegov otac.

Obojica su vodili svoje orkestre. Oblik valcera preuzeo je od J. Lannera i svojega oca, ali mu je dao nov polet i sadržaj. Straussa smatramo vodećim skladateljem valcera i klasične opere. Umro je neočekivano, nakon prehlade i upale pluća, sa 70 godina.

JOSEF SUK, poznat češki violinist i skladatelj. Osnivač je »Češkog kvarteta«, u kojem postaje umjetnički vođa, putujući više od 40 godina diljem Europe i Rusije.

Njegove skladbe možemo shvatiti kao ogledalo njegova vlastitoga života, a osnovni motivi su život, smrt i priroda. Osobito su mu tehnički dotjerana djela za violinu, a posvetio se i komornoj glazbi. Jedan je od najvećih čeških glazbenih umjetnika nakon Dvořáka. Umro je u 61. godini, od srčanog udara.

GIUSEPPE TARTINI, veliki talijanski violinist i skladatelj, rođen u Istri, u Piranu. U Padovi osniva poznatu Tartinijevu glazbenu školu, u kojoj poučava violinu i kompoziciju.

Značajno je unaprijedio violinsku tehniku, koja se do danas smatra uzorom. Najpoznatija djela su mu koncerti i sonate za violinu, a predstavljaju vrhunac talijanske instrumentalne glazbe nakon Correlija i Vivaldija. Bio je dugotrajno bolestan od tromboze na nogama te je umro od moždanog udara, u dobi od 78 godina.

ANTONIO VIVALDI, talijanski kasnobarokni skladatelj, violinist, »crveni svećenik« (padre rosso), omiljen u društvu.

Njegovo povijesno značenje nalazi se prije svega u instrumentalnim skladbama, osobito koncertima (najpoznatiji su Če-

tiri godišnja doba) za sve tadašnje melodijske instrumente, a posebno za violinu. Utemeljio je tip koncerta koji se u osnovi nije promijenio do današnjih dana. Iako je u povijesti glazbe značajniji kao skladatelj, ne smijemo previdjeti njegove velike izvođačke sposobnosti i zasluge u razvoju violinske tehnike. Bio je vezan za zatvorene kućne prostore zbog peludne alergije i astmatskih napadaja te je umro od srčane dugotrajne bolesti, sa 63 godine.

HENRYK WIENIAWSKI, poznat poljski violinist i skladatelj. Djelovao je kao uvaženi profesor u Sankt Peterburgu

te često nastupao kao virtuoz po Europi.

Skladao je koncerte za violinu i orkestar, mazurke i poloneze, s vrlo romantičnom slaven-skom imaginacijom i bojom. Dugotrajno je bio srčani bolesnik te je umro prerano, od srčane slabosti i zatajenja, u dobi od 45 godina.

EUGENE YSAÿE, poznati belgijski violinist, skladatelj i dirigent. Nazivali su ga »kraljem violine«.

Desetljećima je, od svoje 10. godine, svirao kao violinist na svjetskim turnejama, a kasnije je radi bolesti izgubio kvalitetu vibrata te se posvetio dirigiranju. Umro je od posljedica bolesti, u 73. godini.

Čitajte nas
i na internetu!

Sveta Cecilija
Najstariji časopis za sakralnu glazbu

<http://www.glas-koncila.hr/cecilija/>